

JEYN OSTINNING QALAMIGA MANSUB EMMA "EMMA" HIKOYASIDAGI ANTROPONIMLARNING INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIDAGI TARJIMASIDAGI MUAMMOLAR

Usmonov Islom

Termiz davlat universiteti

Xorijiy tillar filologiyasi fakulteti Gid hamrohligi va
tarjimonlik faoliyati

email: Usmonshamsidinov@gmail.com

O'zbekiston, Surxondaryo, Termiz

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6503740>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 18-aprel 2022

Ma'qullandi: 25- aprel 2022

Chop etildi: 27- aprel 2022

KALIT SO'ZLAR

Antroponimlar,
transliteratsiya, "Emma",
Jeyn Ostin, romantik asar,
ingliz-o'zbek tarjima

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola Jeyn Ostin tomonidan yozilgan "Emma" asari tarkibidagi antroponimlarning ingliz tilidan o'zbek tiliga tarjimasini va uning mohiyatiga lingvistik nuqtai nazaridan o'quvchi uni anglashi uchun ta'sir qiluvchi omillarini hisobga olgan holda tahlil qilingan. Obyekt sifatida tanlangan ismlar to'qima bo'lganligi tufayli personajlarning ismlaridan oldin ularning asardagi vazifasi hamda xarakteri o'ylab topilgani, so'ngra uni lingvistik qoliplarga solingan. Shu tufayli maqolada tarjimon ularni o'zbek tiliga o'girishdan oldin leksikologik, semantik va fonetik tahlil qilish uchun qoliplar taklif qilingan

Leksik muammolar har doim tarjimaning eng markaziy nuqtalaridan biri bo'lib kelgan: biz tarjimaning onomastik muammolari sifatida atama doirasini cheklashimiz kerak. Jeyn Ostinning romanini tarjima qilish jarayoni shu qadar, inson satrlarga chuqur kiruvchi va munozaraliki kuch listilistika olamida yashashi mumkin. Romanning so'z qurilishi oldiga ulkan izlanish va tahlillarni talab qiladigan ulkan vazifalarni qo'ydi. Barcha xalqlarda oilada chaqaloq dunyoga kelsa unga ism qo'yishadi va bu ism unga umri davomida xizmat qiladi. Ism tanlash qadimdan juda muhim bo'lgan. Ismning chuqur ma'nosini anglashi va uning porloq kelajagi bilan bog'liq bo'lgan to'g'ri ism tanlashi kerak. Romanda keltirilgan har bir qahramonning ismlari o'zalarining

romandagi vazifasiga mos tanlangan. "EMMA" romanidagi antroponimlarni o'zbek tiliga tarjima qilish jarayonida ular uchun bu nomlar bekorga tanlanmadanligiga amin bo'ldim. Emma mashur ingliz yozuchisi Jeyn Ostinning eng mashur romanlaridan biri bo'lib, uning romanlari Britaniyada mashur bo'lgan. "Emma" odob-axloq komediyasi bo'lib, unda nikoh, jins, yosh va ijtimoiy mavqe masalalari tasvirlangan.. Roman qahramonlari sevadi, azoblanadi, aldaydi, xato qiladi va xatolari ularga qimmatga tushadi. Roman voqealari xayoliy qishloqdagi Xayberi qishlog'ida va u Xartfild, Rendalls va Donvell abbatligida joylashgan bo'lib, oz sonli oilalardan bo'lgan odamlar o'rtasidagi munosabatlarni o'z ichiga oladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METADOLOGIYASI

Antroponimlar va toponimlar adabiy asar qahramonlarining obrazlarini yaratishda, uning asosiy mavzu va motivlarini joylashtirishda, badiiy vaqt va makonni shakllantirishda ishtirok etadi, nafaqat mazmun-faktik, balki subtekst ma'lumotlarini ham beradi. Matnning g'oyaviy-estetik mazmunini ochish, ko'pincha uning yashirin ma'nolarini ochish. "Adabiy matnga semantik jihatdan yetarli bo'lmagan holda kirib kelgan to'g'ri nom undan semantik jihatdan boyitilgan holda chiqadi va ma'lum assotsiativ ma'nolar majmuasini qo'zg'atuvchi signal vazifasini bajaradi". Birinchidan, to'g'ri ism fe'l-atvorning ijtimoiy mavqeini, millatini ko'rsatadi va ma'lum bir tarixiy va madaniy holatga ega; ikkinchidan, muallif modalligi har doim qahramonning u yoki bu nomini tanlashda, uning etimologiyasini hisobga olishda namoyon bo'ladi, to'g'ri nomlar ularning o'zaro ta'sirida matnning onomastik makonini tashkil qiladi, ularni tahlil qilish ularning dinamikasidagi asarning turli personajlari o'rtasida mavjud bo'lgan bog'lanish va munosabatlarni ochib berishga, uning badiiy olami xususiyatlarini ochib berishga imkon beradi. Semantik jihatdan murakkab bo'lgan o'ziga xos nom badiiy matnning nafaqat izchilligini, balki semantik ko'p o'lchovlilikini yaratishda ham ishtirok etadi. Bu muallifning niyatini amalga oshirishning eng muhim vositalaridan biri bo'lib xizmat qiladi va katta miqdordagi ma'lumotni jamlaydi. "Asarda keltirilgan har bir ism allaqachon belgi bo'lib, faqat u qodir bo'lgan barcha ranglar bilan o'ynaydi. Qahramonning nomi adabiy matnning asosiy birliklaridan biri, eng muhim belgi vazifasini bajaradi, u sarlavha bilan birga

asar o'qilishi bilan yangilanadi. Bu ayniqsa, sarlavha pozitsiyasini egallagan va shu bilan o'quvchi e'tiborini u chaqirgan qahramonga jalb qilganda, ayniqsa uni asarning badiiy olam Pida ajratib turadigan holatlarda yaqqol namoyon bo'ladi [2].

NATIJALAR

Bizning ishimizning maqsadi Jeyn ostinning "Emma" romanidagi o'ziga xos nomlarni (antroponimlarni) o'rganishdir. "Emma" romanning qahramonlar nomini qo'yishning o'ziga xos xususiyatlari va qoliplarini tahlil qilish va aniqlash muallif niyatini to'liqroq ochib berish, muallif uslubining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi. Asarda ismlarning ma'nolari, qahramon nomi va uning xarakter funksiyalari o'rtasidagi bog'liqlik, shuningdek, qahramonlarning bir-biriga munosabati o'rganildi. Til fanida ismlar, unvonlar, nomlarga bag'ishlangan maxsus bo'lim, tilshunoslik tadqiqotlari yo'nalishi onomastika mavjud. Onomastika bir qancha bo'limlarga ega bo'lib, ular an'anaviy ravishda tegishli nomlar toifalariga ko'ra ajralib turadi. Odamlarning tegishli ismlari antroponimlar tomonidan o'rganiladi [2].

MUHOKAMA

Asardagi Mr George Knightly va Mr Henry Woodhouse ismlarini o'zbek tiliga tarjima qilgandagi antroponimlarni ko'rib chiqamiz. George Knightly ismi Jorj Naytli o'zbek tiliga tarjima qilinadi yoki Henry Woodhouse ismi Genri Vudxaus qilib tarjima qilinadi. Shunday qilib Asardagi boshqa ismlar ham o'zbek tiliga moslashtirib tarjima qilinadi.

George - Jorj — erkak ism bo'lib, yunoncha Geōrgios (Fermer) so'zidan kelib chiqqan. Georgos so'zining o'zi ikki yunoncha so'zning birikmasidan iborat: ge (gñ) "yer, tuproq" va ergon (ērgón) "ish.

Georgiosni teoforik ism yoki xudo sharafiga yaratilgan ism, Zevs Georgosga bosh egish yoki inglizcha “Zevs dehqon” deb belgilalagan. Yunon mifologiyasining dastlabki bosqichlarida, Zevs yunon panteonida barcha xudolar va ma'budalarning hukmdori sifatida katta rol o'ynashidan oldin, u qishloq xo'jaligi xudosi, ekinlar va hosilning homiysi sifatida qurbon qilingan.. Bu nom nasroniy shahidi Sent-Jorj, nasroniylikdan voz kechgani uchun o'limga hukm qilingan pretorlik gvardiyasi a'zosi bilan bog'liqligi tufayli bo'lganligi uchun ham mashhur bo'ldi. Bugungi kunda bu G'arb dunyosida eng ko'p qo'llaniladigan ismlardan biri, garchi uning diniy ahamiyati zamonaviy aholi orasida pasayib ketgan.

Henry - Genri nemis tilidan “Haimariks” (haima- “uy” va rik- “hukmdor”) so'zidan olingan. Qadimgi oliy nemis tilida bu nom Xaginrix (hagin “qo'shimcha” va boy “hukmdor” so'zlaridan) bilan qo'shib, Geynrixni hosil qilgan. Yuqori o'rta asrlarda bu nom Henricus sifatida lotinlashtirilgan. Bu

butun oliy o'rta asrlar davrida Germaniya, Fransiya va Angliyada qirollik nomi bo'lgan (Germaniyalik Genrix I, Angliyalik Genrix I, Fransiyalik Genrix I) va berilgan nom sifatida keng qo'llanilgan; Natijada G'arbiy va Markaziy Yevropa tillarida ko'plab mintaqaviy variantlar paydo bo'ldi. Qadimgi oliy nemis nomi

XULOSA

Maqoladagi nomlar badiiy adabiyotning asosiy quroli sifatida aytiladigan so'z, roman qahramonlari xarakteri va ularning vazifasi orqali tanlanadi. Antroponimlarni tarjima qilish jarayonida e'tiborli bo'lish talab etiladi. Har bir antroponim o'zining ma'lum bir o'z mohiyatiga ega. Ba'zida asarning asliyat tilida keltirilgan antroponimlarni tarjima tiliga o'girish shartmas. Ularning o'z holicha qolgan maqsadga muvofiq. Antroponimlarni tarjima qilish jarayonida tarjimasi xato belgilansa asardagi o'sha qahramonning butun vazifasi va xarakteri o'zgarib ketadi. Bu esa tarjimaning g'alis bo'lib qolishiga sabab bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kamoljonovich, Solijonov Juraali. "JK ROULINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI." Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS) 2.1 (2022): 334-343.
2. SOLIJONOV JURAALI KAMOLJONOVICH FINAL QUALIFICATION WORK «ENGLISH-UZBEK TRANSLATION PROBLEMS OF THE NOVEL "HARRY POTTER AND THE SORCERER'S STONE" BY J. K. ROWLING»
3. [https://en.wikipedia.org/wiki/George_\(given_name\)](https://en.wikipedia.org/wiki/George_(given_name))
4. [https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_\(given_name\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Henry_(given_name))
5. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Antroponimika>
6. [https://en.wikipedia.org/wiki/Emma_\(novel\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Emma_(novel))
7. Jeyn Ostin “Emma” roman
8. Igamberdiyeva L. DAFNA DUMORIERNING “REBEKKA”(“REBECCA”) ROMANIDAGI ANTROPONIMLARNING INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MUOMMOLARI //МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ:“ СОВРЕМЕННЫЕ

ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ТРАДИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ II". – 2022. – Т. 2. – №. 18.03. – С. 522-527.

9. Jo'ramurodova, Z., & Solijonov, J. (2022, April). JK ROULINGNING "BIDL QISSANAVIS ERTAKLARI" ("THE TALES OF BEEDLE THE BARD") ASARIDAGI ANTROPONIMLARNING O'ZBEK TILIDAN INGLIZ TILIGA TARJIMA QILISHDAGI MUAMMOLARI. In МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ: "СОВРЕМЕННЫЕ ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ ПАРАДИГМЫ: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ТРАДИЦИЙ И ИННОВАЦИЙ II" (Vol. 2, No. 18.03, pp. 554-560). <https://doi.org/10.47100/nuu.v2i18.03.115>
10. Qodirovna, A. Z., & Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING, GARRI POTTER VA AFSUNGARLAR TOSHI "ROMANIDAGI SEHRGARLAR OBRAZINI INGLIZ TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHNING LINGVO-PERSPEKTIV TAHLILI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(3), 176-180. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-3-176-180>
11. Kamoljonovich, S. J. (2022). JK ROULINGNING FANTASTIK ASARLARIDAGI ANTROPONIMLARNING LINGVO-PERSPEKTIV MUAMMOLARI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(1), 334-343. <https://doi.org/10.24412/2181-2454-2022-1-334-343>